

Горлушко Марина Володимирівна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 405 н.г. «Право» ННПП НАВС

Науковий керівник:

Юлдашева Світлана Анатоліївна,

професор кафедри ділової української та іноземних мов НАВС, кандидат філологічних наук, доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У СФЕРІ ОСВІТИ

Мовне питання в Україні завжди було тісно пов'язане з політикою. З моменту незалежності держава неодноразово намагалася вирішити його на законодавчому рівні, але реальні зміни відбулися лише після прийняття Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 16 липня 2019 року. Цей закон став важливим кроком до зміцнення незалежності України, об'єднавши суспільство навколо спільної мови, культури та національної ідентичності.

До 2019 року мовна політика була досить м'якою. Це дозволяло широке використання інших мов, зокрема російської, що стримувало розвиток української мови, освіти та культури. Закон України «Про освіту» від 23 травня 1991 року № 1060-ХІІ (з урахуванням положень Закону Української РСР «Про мови в Українській РСР» від 1989 року) гарантував кожному право вільно обирати мову навчання, включаючи українську та інші національні мови. Хоча це офіційно забезпечувало можливість здобувати освіту українською мовою, одночасне дозволення навчання іншими мовами не сприяло її пріоритетності.

Особливо багато суперечок викликав Закон України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року № 5029-VI. Він дозволяв здобуття освіти як українською мовою, так і мовами національних меншин або регіональними мовами. Це створювало підґрунтя для фактичного визнання російської мови другою державною, що суперечило статті 10 Конституції України.

Справжні зміни настали з ухваленням 25 квітня 2019 року Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII. Цей закон значно посилив статус української мови, особливо в сфері освіти. Він визначив українську мову не лише як засіб комунікації, а й як символ державності, національної єдності та культурної спадщини. Це стало відповіддю на довгу історію утисків української мови та політику мовного тиску з боку держав-агресорів.

Повномасштабне вторгнення російської федерації лише підсилило роль української мови як об'єднуючого чинника. Українська мова активно використовується в освіті, науці, офіційній документації, медіа та культурі. Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» підкреслює, що вона є державним символом нарівні з прапором, гербом і гімном.

Нинішнє законодавство спрямоване на створення умов для повноцінного функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя. Вивчення

української мови є обов'язковим для всіх здобувачів освіти незалежно від національності. Це допомагає поширювати українську мову, але одночасно викликає виклики щодо прав тих громадян, які не вважають її рідною або не можуть її вивчати з особистих причин.

Отже, насамкінець варто зауважити, що правове регулювання державної мови в освіті залишається актуальним. Держава має не лише вимагати вивчення української мови, а й створити умови для цього, враховуючи інтереси національних меншин. Законодавство, зокрема Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», відіграє ключову роль у забезпеченні мовної політики, спрямованої на єдність, розвиток культури та міжнародну репрезентацію України.

Список використаних джерел:

1. Чорний І., Єльнікова Н. Правове регулювання української мови як державної в українській освітній сфері. *Право і безпека*. 2023. № 1. С. 88–98. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.1.08>.
2. Ажнюк Б. М. Мовна політика: Україна і світ: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 420 с.
3. Гриценко П. Українська мова: державна і державотворча. *Український інформаційний простір*. 2018. № 1. С. 32–42. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.1.2018.141091>.

Грабовенко Владислава Юріївна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 102 н.г. «ТКЗ» ННЕКІ НАВС

Науковий керівник:

Тихомиров Денис Олександрович

професор кафедри теорії історії та філософії права, доктор юридичних наук, доцент

ДЕРЖАВНИЙ ПРИМУС І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ПЕРІОД ВІЙНИ: БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРАВАМИ ЛЮДИНИ

У період війни перед державою постає складне й відповідальне завдання – забезпечити національну безпеку, зберегти суспільний порядок, захистити територіальну цілісність і водночас зберегти фундаментальні права і свободи людини. Це завдання передбачає активне застосування державного примусу, який, у свою чергу, не повинен перетворюватися на засіб необґрунтованого обмеження прав людини. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема балансу між законним примусом і юридичною відповідальністю, з одного боку, та захистом прав людини з іншого.

Метою є аналіз особливостей застосування державного примусу та юридичної відповідальності в умовах воєнного стану. Важливо визначити межі допустимих обмежень прав людини під час війни з огляду на принципи